

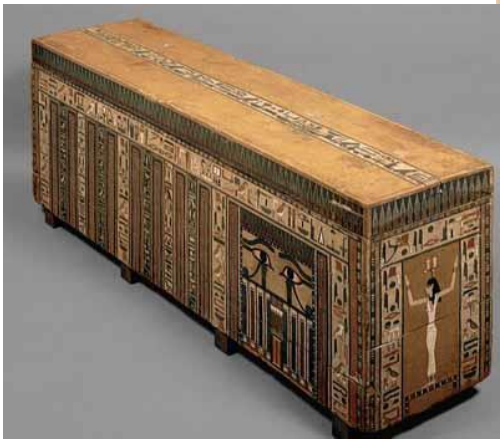
EGYPT VE 2. TISÍCILETÍ A STŘEDNÍ DOBA BRONZOVÁ

Petra Maříková Vlčková

Kultura starověkého Předního východu a Egypta KLBcA02

První přechodné období

- **7. dynastie** – cca 2180–2170 př. n. l.
- **8. dynastie** – cca 2170–2160 př. n. l.
- **9./10. dynastie** – Hérakleopolské období – cca 2160–2137 př. n. l.
- **první polovina 11. dynastie** – Théby – cca 2137–1994 př. n. l.
- problematika vymezení
 - ▣ konec Staré říše ? NEJASNÝ – obvykle konec vlády Pepiho II.
 - ▣ počátek Střední říše
 - ▣ Po určitou dobu vládne 9./10. a 11. dynastie současně
- změna sídelního místa
 - ▣ 7., 8. dynastie – Memfis
 - ▣ 9., 10. dynastie – Hérakleopolis Magna
 - ▣ 11. dynastie – Théby
- přerod staroegyptské společnosti – posílení tzv. středního stavu
- Sjednotitel: **Mentuhotep II.** – zakladatel Střední říše

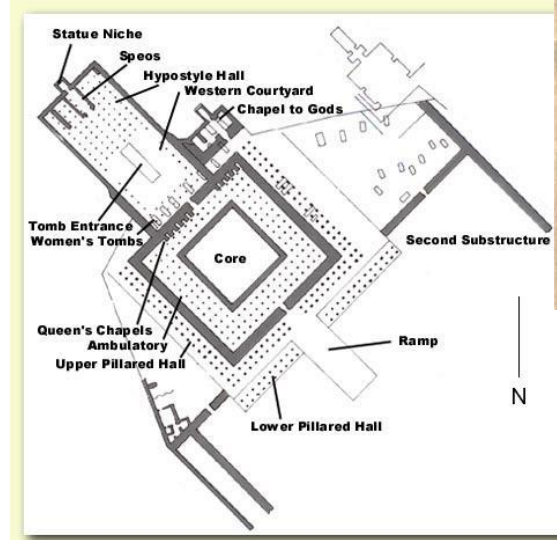

STŘEDNÍ ŘÍŠE

- **Problém chronologie:**
 - tradiční schéma: doba vlády 12. dynastie;
 - současné schéma: doba vlády 2./2 11., 12. a 13. dynastie.
 - **Závěr:** nástup 14. dynastie a přenos místa hlavního města z Ictaeje.
- **Struktura** založená na OK X větší centralizace a donucovací a dohlížecí aparát.
- **Byrokracie:** Úřednický aparát a panovnický dvůr –zdanění výnosů z půdy a vodních cest;
 - Chrámy částečně osvobozeny;
 - Systém nucených prací – branná povinnost;
 - Úřednické tituly – z OK X rozhojnění a specifikace podle úřadů a povinností – nárůst úřednického aparátu.
 - **Nomarcha** – největší proměny – minimalizace vlivu.
- Amenemhet I. – města se stávají administrativními středisky.
- Vzory v OK – architektura, umění, státní ideologie – kult panovníka (centralizace státní moci, růst bohatství vládců) – návaznost na rozvoj střední třídy
- Chronologické celky:
 - **Druhá polovina 11. dynastie:** Mentuhotep II, III a IV
 - **12. dynastie:** Amenemhet I., Senusret I., Amenemhet II., Senusret II., Senusret III., Amenemhet III., Amenemhet IV., Sobeknefru
 - **13. dynastie**

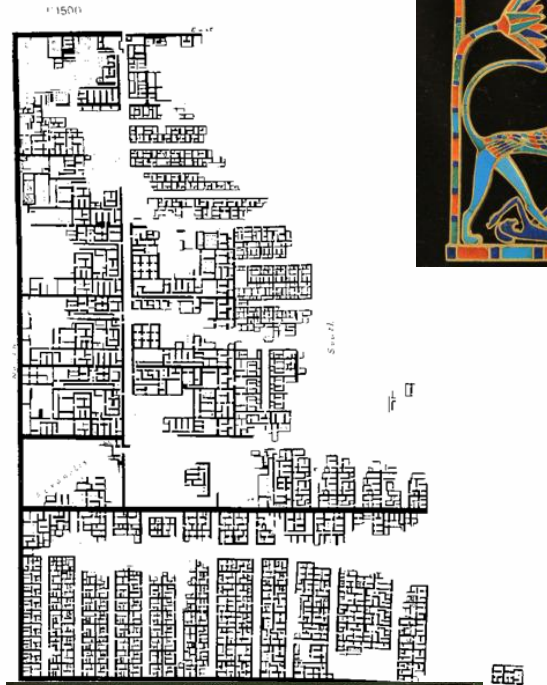
MENTUHOTEP II

- ZAKLADATEL STŘEDNÍ ŘÍŠE – i pro samotné Egyptany; vládl 51 let;
- sjednotitel a zakladatel Střední říše – k 39. roku vlády; nejistě datované boje v jižní Palestině; boje s Núbijci
- v souvislosti s přípravou svátku sed – výrazné úpravy podoby jeho zádušního chrámu;
- 2x změnil svá jména podle postupně se měnící politické situace; boje s héraklepolskými panovníky;
- Po smrti uctíván jako bůh – soukromé památky i královské donace jeho zádušnímu kultu
- Rozsáhlý stavební program: Théby, Dendera, Elefantina, Abydos = nic na S od Abydu.
- Stavba zádušního komplexu v Dér el-Bahrí – **milník v dějinách vývoje staroegyptské architektury**

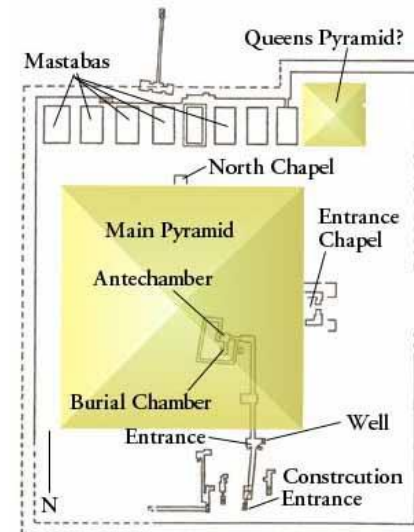
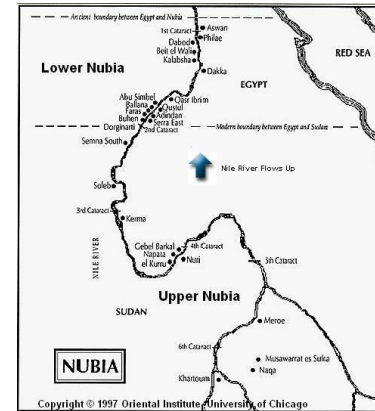
OBDOBÍ KLIDU

- Amenemhet II. a Senusret II.
- Zahraniční kontakty: obchodního charakteru – Přední východ, Punt, Kréta.
 - ▣ Poklad z Tódu (Amenemhet II).
 - ▣ Anály Amenemheta II. Z Ptahova chrámu v Memfidě (svolávání armády – kořist - odměňování).
- Vnitřní politika: zájem o Fajjúm (odvodnění).
- Pohřebiště: Dahšúr (Amen. II), Láhún (Sen. II. – pyramidové město Hetep Senusret = Káhún): pohřby královských žen – částečně nevykradené: poklady
- Celkový rozvoj a rozrod společnosti

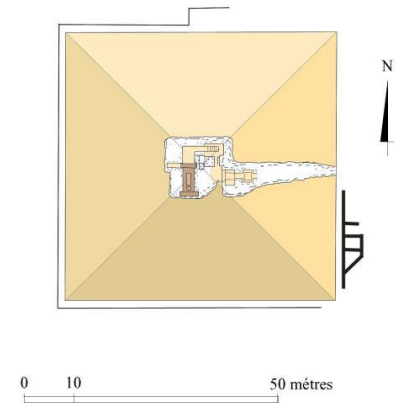
POZDNÍ 12.DYNASTIE

- Senusret III., Amenemhet III., Amenemhet IV. a Sobekneferu
- Rychlý úpadek = snad důsledek unáhlené administrativní reformy Senusreta III. – rozbil tradiční a zavedené způsoby správy Egypta, omezil moc lokálních vládců (nomarchů), posílení pozice tzv. středního stavu
- Dokončení kolonizace Fajjúmské oázy
- Panovníci = zbožštění ještě za svého života: Senusret III. – Núbie; Amenemhet III. - Fajjúm
- Královská zádušní architektura: neznáme místo pohřbu všech panovníků. Abnormality – jeden panovník = více hrobek (Senusret III., Amenemhet III.).
- Postupná ztráta území v Núbii – Amenemhet IV. u 2. kataraktu
- Senusret III.:** jeden z nejvýznamnějších panovníků egyptské civilizace.
Administrativní reforma: výsledek = destabilizace země
 - Upevnění egyptské moci v Núbii. Kontrola cest v Syropalestině.Pyramidový komplex: Dahšúr; Abydos
- Amenemhet IV.:** Vrcholné období Střední říše. Úplná kolonizace Fajjúmské oblasti – zbožštěn. Jeho rodina – panovnická tradice konce MK.
 - Nárůst významu královských žen – psaní jmen v kartuších. Pyramidové zádušní komplexy: Dahšúr, Hawwára (starověký Labyrint)
- Neferusobek:** Dcera Amenemheta III. a manželka Amenemheta IV. = po smrti nástup na královský stolec. PRVNÍ ŽENA OFICIELNĚ VLÁDNOUCÍ JAKO PANOVNÍK = plná královská titulatura. Specifický styl zobrazování

13. DYNASTIE

- Návaznost 12. a 13. dynastie. Sídlním městem zůstává **ICTAUEJ**. Pokračování tradice ve smyslu královské architektury
 - ▣ Základní rozdíl spočívá v dynastické posloupnosti panovníků
- **13. DYNASTIE:** až na 50 vládců (**Auibre-Hor**) = krátké vlády **X** kontinuita úředníků – změna v pojetí královské moci.
 - ▣ Neznáme místa hrobek – jen několik (např. Ameny Kemau v Dahšúru).
 - ▣ Pokračování zádušního kultu Senusreta II. v Kahúnu = představitel města je stává vezírem.
 - ▣ Uznávání ve středním a Horním Egyptě.
 - ▣ Delta se postupně osamostatňuje – vzrůstá moc lokálních vládců (předchůdců 14. dynastie) = **NÁSTUP DRUHÉHO PŘECHODNÉHO OBDOBÍ**

DRUHÉ PŘECHODNÉ OBDOBÍ

□ **Počátek?**

- Kam s 13. dynastií? – do Střední říše

□ **Délka trvání**

- cca 1650-1550 př. n. l.

Vláda 14. – 17. dynastie

Někdy počítána i 13. dynastie – sídelní město Ictaej (tradice Střední říše) – **do Střední říše**

14. dynastie – drobná knížectví v Deltě, Nehesej

15. dynastie – vláda Hyksósů, sídelní město Avaris

16. dynastie – možnou rezidencí Théby, otázka existence

17. dynastie – sídelním městem Théby

□ **HISTORIE = 3 fáze vývoje**

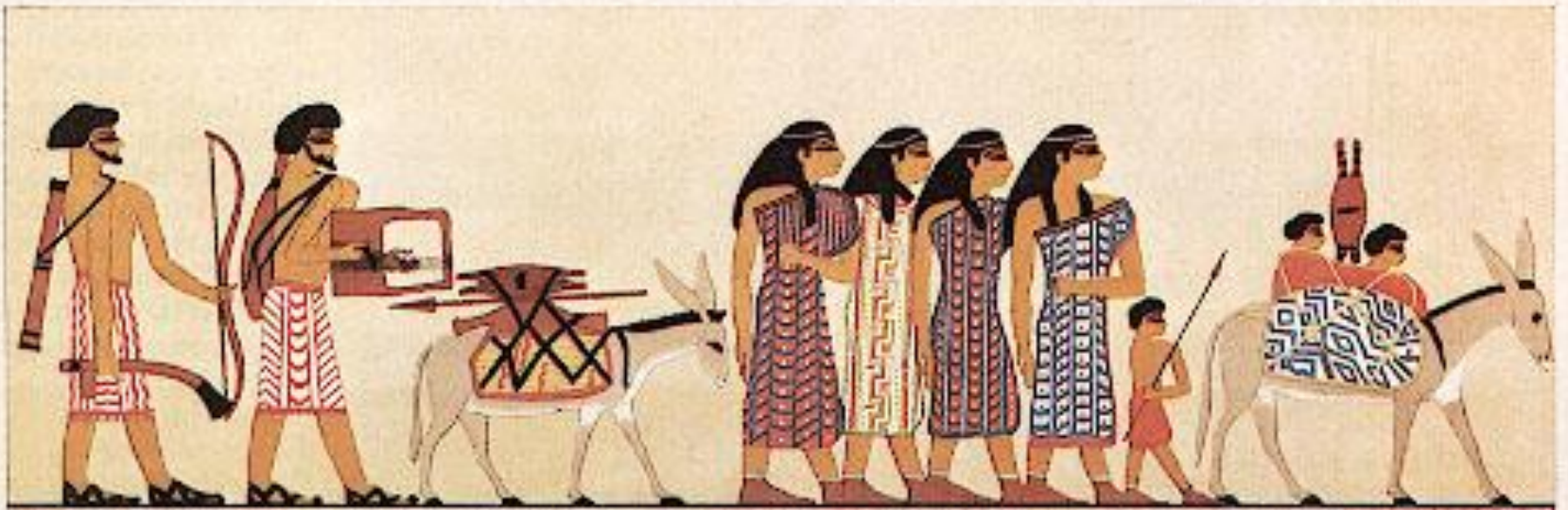
1. fáze

- Někdy chápáno ještě jako součást závěrečné Střední říše
- Charakterizována koexistencí dvou paralelních politických entit – Ictaeje (13.) a oblasti Dely (14.)
- Panovníci z Dely ještě formálně uznávali královské postavení Ictaeje
- Nehesej (**14. dynastie**) – správce Avaridy, podle jména Núbijec) přijímá základ královské titulatury

Zapojení semitského etnika do egyptské kultury

skarabové

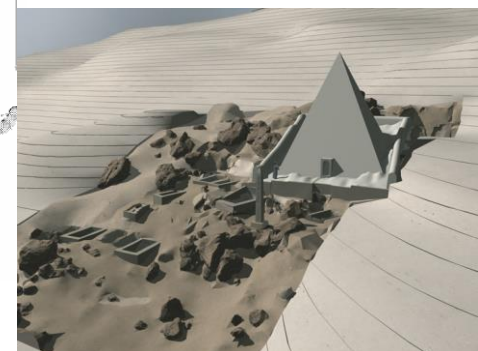
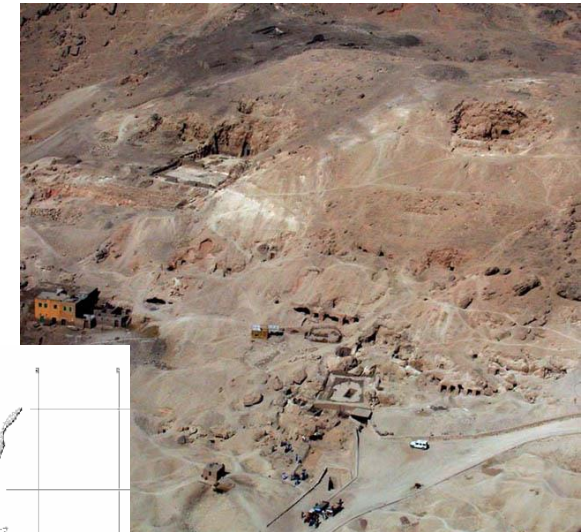
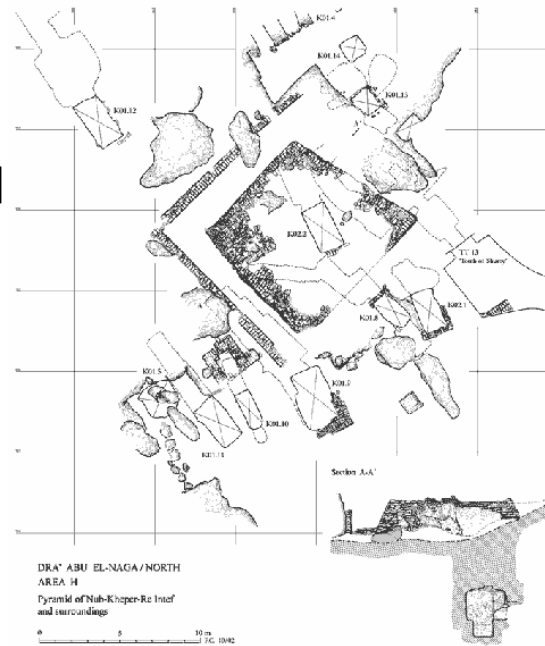
2. fáze

- **Opuštění Ictaeje** (konec 13. dynastie) a **přenos královské rezidence** i tradice **do Théb** = skutečný počátek Druhého přechodného období
- paralelní vláda několika dynastií – 15., 16., 17. dynastie
- **Dualita prostředí** – jih: Théby **X** sever: Avaris
- V Avaridě nová vládní elita – Hyksósové (**15. dynastie**) – tzv. **VELCÍ HYKSÓSOVÉ** – razantní nástup – zatlačení domácích vládců (16. dynastie) až k Thébám **X** nebyly dobyty
 - Hyksósové kontrolují Egypt po Abydos
 - Významný vládce: **APOPI**
 - Mírová smlouva mezi oba státy a soužití obou útvarů
 - Následuje nový válečný konflikt = 3. fáze a vyhnání Hyksósů

17. DYNASTIE

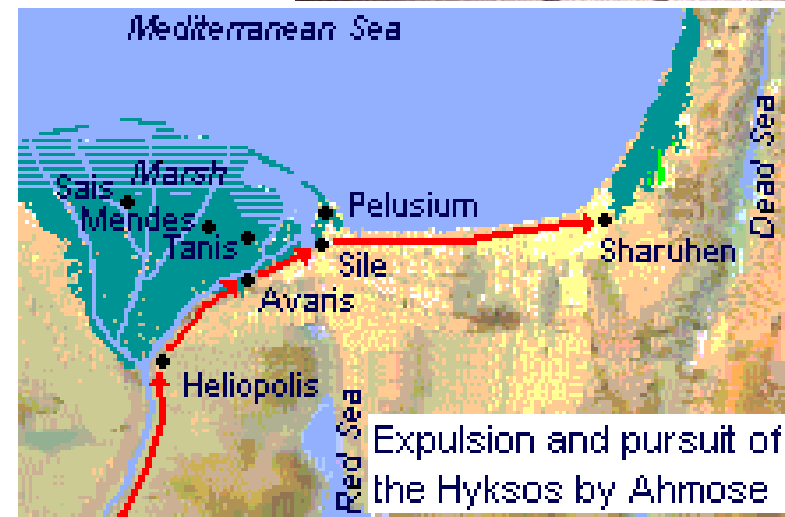
- Thébská dynastie – současná s poslední třetinou 15. dynastie
- Pohřbeni v Z Thébách – Dra Abú en-Naga
- Dochovány zbytky pohřební výbavy
- Komise kontrolující hrobky (20. dynastie) – papyrus o Vykrádání hrobek – hrobka Sobememsafa II vykradena → přesuny do „skrýší“
- Málo písemných památek – rakev královny Mentuhotepy = nejstarší plná série toho, co se následně v NK stalo **Knihou vycházení za dne (Knihy mrtvých)**

3. FÁZE

- **Ozbrojený konflikt** mezi panovníky **17.** (thébské) a **15.** (avaridské) dynastie
- Někdy kol. 1555 př. n. l. – Théby
- Panovníci:
 - Sekenenre Tao
 - Kamose Statečný
 - Ahmose (I.)
- Kamoseho tažení do Núbie → dobytí Buhenu = rozbití koalice Hyksósů a Núbijců; následně sever: **Nefrusy** a Delta
- Ahmose jako spoluvládce = transfer moci
- Finální dobytí Avaridy – kolem 20. roku Ahmose
- SPOR APOPIHO A SEKENENRE TAA – literární dílo – negativní obraz Hyksósů

Kamoseho vítězná stéla

Expulsion and pursuit of the Hyksos by Ahmose

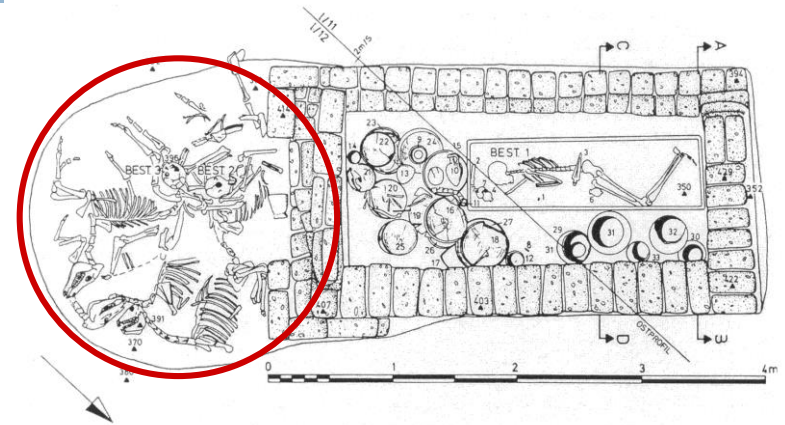
TELL ED-DABAA – centrum Hyksósů

- Usazování Asijců již v průběhu Střední říše
- přinášení tradic spojených s Předním východem (architektura, náboženské představy, *etc.*)
- zatím jediný přesvědčivý důkaz o populaci Asijců žijících na území Egypta z doby Střední říše

PŘEDOVÝCHODNÍ VLIVY

- typ reprezentativní architektury – tzv. *Mittelsaalhaus*
- pohřby zemřelých v areálu sídliště či přímo pod domy
- pohřbívání oslů = používání karavan
- typy zbraní
- typy keramiky
- ústřední role Sutecha v panteonu

AVARIS

← **MARI**

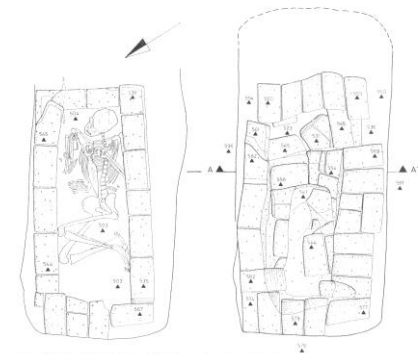

Fig. 10 Tomb F/II-o/20 no. 17: Grave of warrior with dagger.

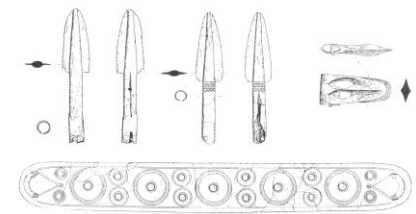

Fig. 11 Bronze belt and weapons from tombs of stratum d/2.

MINOJSKÉ FRESKY Z TELL ED-DABY

- Stovky zlomků ze dvou královských paláců v Tell ed-Dabě.
- Problém: identita tvůrců: v minojském stylu a provedení, s minojským obsahem X vytvořili je skutečně Minojci? Nebo jde o egyptské napodobeniny
- Motivy: labyrint a býčí hlavy, gryfové, artisté a skokani skákající přes býky apod, lovecké scény, mužské i ženské postavy v životní velikosti
- Datace: 18. dynastie – doba vlády Thutmose III.

